

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verontilityslain 12 ja 12 f §:n sekä tuloverolain 124 ja 124 b §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verontilityslain 12 ja 12 f §:n sekä tuloverolain 124 ja 124 b §:n muuttamisesta (HE 194/2020 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut (etäkuuleminen):

- neuvotteleva virkamies Merja Taipalus, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Jussi Laitila, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Pekka Montell, Suomen Kuntaliitto

Verojaosto on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Verohallinto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi verontilityslakia ja tuloverolakia.

Kuntien pysyvää osuutta yhteisöveron tuotosta korotettaisiin 2 prosenttiyksiköllä 31,30 prosentista 33,30 prosenttiin ja valtion jako-osuutta alennettaisiin vastaavasti 68,70 prosentista 66,70 prosenttiin.

Verovuodelta 2021 tehtävissä yhteisöveron tilityksissä kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettaisiin 12,10 prosenttiyksiköllä 32,24 prosentista 44,34 prosenttiin ja valtion jako-osuutta alennettaisiin vastaavasti 67,76 prosentista 55,66 prosenttiin. Verovuodelta 2022 tehtävissä yhteisöveron tilityksissä kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettaisiin 2,01 prosenttiyksiköllä ja valtion osuutta alennettaisiin vastaavasti. Verovuodelta 2023 tehtävissä yhteisöveron tilityk-

Valiokunnan mietintö VaVM 32/2020 vp

sissä kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettaisiin 2,03 prosenttiyksiköllä ja valtion osuutta alennettaisiin vastaavasti. Verovuosilta 2024 sekä 2025 tehtävissä yhteisöveron tilityksissä kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettaisiin 2,04 prosenttiyksiköllä ja valtion osuutta alennettaisiin vastaavasti. Verovuosilta 2026 ja 2027 tehtävissä yhteisöveron tilityksissä kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettaisiin 2 prosenttiyksiköllä ja valtion osuutta alennettaisiin vastaavasti. Tuloverolakiin tehtäisiin jako-osuusmuutoksista johtuvat vastaavat muutokset.

Verovuodelle 2021 ehdotettavasta kuntien yhteisöveron jako-osuuden korotuksesta 10 prosenttiyksikön osuus on osa koronavirusepidemiaan ja kuntien vaikeutuneeseen taloustilanteeseen liittyvää kuntien tukemisen toimenpiteiden kokonaisuutta, jonka tarkoituksena on turvata muun muassa peruspalvelujen järjestämisen edellytykset ja helpottaa poikkeustilanteesta johtuvia kuntien talouden vaikeuksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää ehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä muuttamattomana. Esityksessä ehdotetaan kuntien yhteisöveron jako-osuuksien korottamista kolmella eri perusteella.

Verovuodelle 2021 tehtävä kuntien yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttiyksikön korotus on osa koronavirusepidemiaan ja kuntien vaikeutuneeseen taloustilanteeseen liittyvää kuntien tukemisen toimenpiteiden kokonaisuutta. Pysyvä kuntien yhteisöveron jako-osuuden korotus 2 prosenttiyksiköllä liittyy varhaiskasvatuserämaksujen alentamisen kompensointiin kunnille. Loput verovuosille 2021—2025 kohdistuvista jako-osuuksien muutoksista liittyvät elinkeinoverotuksen veroperustemuutoksien verotuottovaikutusten kompensointiin kunnille. Valiokunta käsittelee korotuksen perusteita seuraavaksi aiheittain.

Määräaikainen 10 prosenttiyksikön korotus verovuodelle 2021

Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa päätettiin yhteensä noin 1,4 miljardin euron tukitoimenpiteiden kokonaisuudesta kunnille ja sairaanhoitopiireille. Tässä yhteydessä yhtenä toimenpiteenä kuntien yhteisöveron jako-osuutta korotettiin määräaikaisesti 10 prosenttiyksiköllä vuodelle 2020. Kuntataloutta tuetaan edelleen vuonna 2021 mittavalla kokonaisuudella. Yhtenä tukitoimenpiteenä yhteisöveron jako-osuuteen tehdään 10 prosenttiyksikön määräaikainen korotus myös vuodelle 2021.

Kuntien yhteisöveron jako-osuuden korottaminen 10 prosenttiyksiköllä lisää kuntien verovuoden 2021 verotuottoja noin 557 miljoonaa euroa, joista kertyy lisätilityksiä vuonna 2021 noin 510 miljoonaa euroa ja vuonna 2022 noin 40 miljoonaa euroa. Valtion verotuotot pienenevät vastaavasti.

Valiokunnan mietintö VaVM 32/2020 vp

Esityksen vaikutukset yksittäisten kuntien tuloihin vaihtelevat sen mukaan, miten suuri osuus kunnan verotuloista muodostuu yhteisöverosta. Ne kunnat, joissa yhteisöveron merkitys on suuri, hyötyvät eniten jako-osuuden korotuksesta. Toisaalta näiden kuntien verotuottomenetykset ovat suurimmat yhteisöveron tuoton alentuessa. Valiokunta pitää valittua mallia perusteltuna, sillä esitys kompensoi oikealla tavalla kuntien verotulojen vähenemistä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on myös puollettu tapaa, jossa merkittävä osa valtion tukikokonaisuudesta kohdennetaan yhteisöveron kautta, sillä koronaviruspandemian vaikutus yhteisöveron tuottoon on suhteellisesti suurin.

Kuntien yhteisöverotulojen suhdannevaihtelua vähentää kuntien jako-osuuden laskentatapa ja kuntien välinen verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus. Yksittäisen kunnan jako-osuus on kahden viimeksi valmistuneen verotuksen tietojen perusteella laskettujen jako-osuuksien keskiarvo. Verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa puolestaan otetaan huomioon muiden verojen ohella kuntien osuus yhteisöveron tuotosta. Esitetyn yhteisöveron jako-osuuden korotuksen perusteella laskettu yhteisöveron tuotto otetaan näin huomioon myöhemmin tehtävissä verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa.

Kuntien yhteisöveron jako-osuuden määräaikainen korotus ei täten anna aiheutta tarkastella tässä vaiheessa yksittäisten kuntien jako-osuuksia, vaan niiden tarkistustarpeet arvioidaan myöhemmin. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto seuraa myös jatkossa kuntatalouden kehitystä ja yksittäisten kuntien kokonaisverotuottojen muutoksia.

Pysyvä kuntien yhteisöveron jako-osuuden korotus 2 prosenttiyksiköllä

Esityksessä kuntien pysyvää osuutta yhteisöveron tuotosta korotetaan 2 prosenttiyksiköllä 31,30 prosentista 33,30 prosenttiin ja valtion osuutta alennettaisiin vastaavasti. Tällä toimenpiteellä korvataan kunnille varhaiskasvatusmaksujen alenemisesta johtuvaa maksutulojen vähenemistä. Tämän toimenpiteen arvioidaan lisäävän verovuodelta 2021 kuntien yhteisöverotuottoa noin 111 miljoonaa euroa.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille huoli varhaiskasvatusmaksutuottojen aleneman kompensoinnin kohdistumisesta kuntien välillä epätasaisesti. Asiantuntija-arvion mukaan yhteisöveron jako-osuuden korotus 2 prosenttiyksiköllä ei riitä kompensoimaan kaikissa kunnissa asiakasmaksutuottojen menetyksiä. Kompensointi onnistuu kuitenkin kokonaisuutena arvioiden suhteellisen hyvin, joten valiokunta puoltaa valittua mallia, jossa varhaiskasvatusmaksujen alennus kompensoidaan korottamalla kuntien yhteisöveron jako-osuutta 2 prosenttiyksiköllä.

Määräaikainen elinkeinoverotuksen veroperustemuutoksien kompensointi

Esityksellä kompensoidaan kunnille elinkeinoverotuksen veroperusteisiin tehtäviä muutoksia verovuosille 2021—2025. Näiden muutosten vuoksi kuntien yhteisöveron jako-osuutta korotetaan 0,1 prosenttiyksiköllä verovuodelle 2021 ja jatkovuosille vähemmän. Valiokunta pitää esitettyä kompensatiota perusteltuna, eikä valiokunnan asiantuntijakuulemisessa kompensointiin liittynyt huomautettavaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 32/2020 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 194/2020 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Helsingissä 1.12.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Heli Järvinen vihr
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Sami Savio ps
jäsen Pia Viitanen sd
varajäsen Sari Essayah kd
varajäsen Katja Hänninen vas
varajäsen Lulu Ranne ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ilkka Lahti